

Early Journal Content on JSTOR, Free to Anyone in the World

This article is one of nearly 500,000 scholarly works digitized and made freely available to everyone in the world by JSTOR.

Known as the Early Journal Content, this set of works include research articles, news, letters, and other writings published in more than 200 of the oldest leading academic journals. The works date from the mid-seventeenth to the early twentieth centuries.

We encourage people to read and share the Early Journal Content openly and to tell others that this resource exists. People may post this content online or redistribute in any way for non-commercial purposes.

Read more about Early Journal Content at <http://about.jstor.org/participate-jstor/individuals/early-journal-content>.

JSTOR is a digital library of academic journals, books, and primary source objects. JSTOR helps people discover, use, and build upon a wide range of content through a powerful research and teaching platform, and preserves this content for future generations. JSTOR is part of ITHAKA, a not-for-profit organization that also includes Ithaka S+R and Portico. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

AUS EINEM ANONYMEN ARABISCHEN HIOBKOMMENTAR.

DER in Neubauers *Cataloge der Handschriften der Bodleiana* als No. 125 bezeichnete Kodex (Hunt. 511) ist zuerst durch Ewald in seinen Mittheilungen über "das Buch Hiob nach Saadia, B. Geqatilia und einem Ungenannten" ausgiebig benützt worden¹. Ich selbst habe auf Grund einer Abschrift des frühe verstorbenen Sal. Fuchs das durch den genannten Kodex aus Saadjas Übersetzung und Erklärung dargebotene Material für meine Ausgabe² vollständig benützt und damit die Ausgabe J. Cohn's³ ergänzt: Was der Kodex aus der Übersetzung und dem Kommentare Moses Ibn Ġikatilla's enthält, habe ich auf Grund derselben Abschrift behufs Veröffentlichung im *Harkavy-Jubelwerke*⁴ zusammengestellt. Von dem Ungenannten, der bei einzelnen Versen zu den genannten zwei alten Kommentatoren hinzutritt, rührt ohne Zweifel ein längerer Excurs zu 1, 6 her, der bisher meines Wissens noch nirgends bekannt gemacht wurde, der aber wegen der in ihm ausgesprochenen Ansicht über den "Satan" des Hiobbuches verdient, an die Öffentlichkeit gezogen zu werden. Der Excurs ist mit den Worten eingeleitet: "Von ihrer (scil. der Erklärer) Einem über diesen Gegenstand." Der arabische Text, der unten abgedruckt ist, sei hier vollinhaltlich übersetzt.

¹ Ewald und Dukes, *Beiträge zur Geschichte der ältesten Auslegung u. s. w.* (Stuttgart, 1844), I, 75 ff.

² *Œuvres complètes de R. Saadia*, vol. V (Paris, 1899).

³ Das Buch Hiob (Altona, 1889).

⁴ Unter der Presse.

“Dann erzählt er — der Verfasser — dass die Leute einen Ort hatten, an dem sie sich zu versammeln pflegten, und einen Versammlungstag, wie es ein Feiertag und ein heiliger Tag ist. Denn es heisst: ¹ וְיָהִי הַיּוֹם und nicht: Es war an irgend einem Tage, was irgend ein beliebiger Tag gewesen wäre. Indem der Verfasser von einem Tage spricht, zeigt er, dass es sich um eine irdische, nicht um eine himmlische Begebenheit handelt; denn nur die Erdbewohner wissen von Tag und Nacht, vermöge der durch die beiden Leuchten — Sonne und Mond — und die Sterne bewirkten Gliederung der Zeit. וְיָהִי הַיּוֹם bedeutet also: sie hatten einen Tag der Feier und der Versammlung, an dem sich die Schüler Gottes, er sei gepriesen und verherrlicht, versammelten, um sich vor den Herrn hinzustellen. בְּנֵי bedeutet nämlich Schüler, wie in ² בְּנֵי הַנְּבִיאִים; ebenso sind es hier diejenigen, die die Wege des Herrn, d. h. die Wege seiner Gebote lernen. Wir finden wirklich diesen Ausdruck ³ überall so angewendet, dass er den Auserlesenen und die Auserlesenen anzeigt; so wie Moses, Friede über ihn, sagt ⁴: Söhne seid ihr dem Ewigen, euerem Gott ⁵; und ebenso ⁶: Mein erstgeborener Sohn ist Israel ⁷. Der Sinn des Ausdruckes ist: So wie der Vater dem Sohne in allen Dingen ⁸ voran ist, so ist der Herr seinen An-

¹ Auch nach dem Targum bedeutet הַיּוֹם einen bestimmten Tag, und zwar den Neujahrstag, als Tag des göttlichen Gerichtes.

² II Kön. ii. 3 und sonst. Auch Abulwalid, Art. בְּנָה (*Kitāb-al-aṣṣūl*, p. 98, Z. 34), übersetzt den Ausdruck mit חֲלָמִיךְ אִלְאִנְבִּיָא.

³ Nämlich den Ausdruck: Gottes Söhne.

⁴ Deut. xiv. 1.

⁵ Hier lautet die arabische Übersetzung: **أُولَئِكَ أَنْتُمْ لِلَّهِ**. Saadja hat: **אַתֶּם אֱלֹהֵי אֱלֹהִים**. So übersetzt Saadja auch **בְּנֵי הָאֱלֹהִים** in Hiob i. 6; ebenso Abulwalid (ib., Z. 33). Jehuda Ibn Tibbon giebt das **(ס' הַשְּׂרָשִׁים)** p. 68, Z. 18 mit **אֲנִשֵּׁי הָאֱלֹהִים** wieder. Im *Kitāb-al-uṣṣūl*, Art. **אֱלֹהִים** (p. 49, Z. 14) ist scheinbar Hiob i. 6 zu Gen. vi. 2 gestellt. Aber im **(ס' הַשְּׂרָשִׁים)** (p. 32, Z. 18) steht richtig **יִרְאָה** statt **יִרְאָה**, also Gen. vi. 4.

⁶ Exod. iv. 22.

⁷ **בְּנֵי** ist mit **خَاصَّةً** übersetzt. Mit **לְמַדָּה** übersetzt Saadja **סֶגֶל**, Exod. xix. 5, ebenso Abulwalid, Art. **סֶגֶל**.

⁸ Wörtlich: in den Dingen des Voranseins (des Ranges).

hängern voran. Ebenso heisst es¹: Ich hatte gesagt: ihr seid Engel, Söhne des Höchsten, ihr allesammt!²”

“Es kamen die Söhne Gottes, die Anhänger Gottes³ vor ihn, und es geschah, dass Hiob unter ihnen erwähnt wurde, aber auf Gegnerschaft traf, so wie es heisst⁴: die Gegnerschaft⁵ war in ihrer Mitte⁶. Gemeint ist die Gegnerschaft Hiobs, und der Mann hat keine andere Gegnerschaft, als sich selbst⁷. Was zu wissen nöthig ist, das ist der Umstand, dass der Ausdruck מִצָּרִי nicht über den Begriff der Gegnerschaft hinausgeht, so wie es in der Erzählung von Isaak gesagt ist⁸: Er nannte den Brunnen Gegnerschaft, weil ihm die Philister Gegnerschaft erwiesen hatten. Ferner wie David sagt⁹: Sie feinden mich an, dafür dass ich Gutem nachstrebte¹⁰. — Der Gegner des Menschen und sein Widersacher, das ist die Schlechtigkeit seines Handelns und sein Leugnen¹¹, so wie gesagt ist¹²: Mein Leugnen erhob sich gegen mich und antwortete und zeugte gegen mich mir in's Angesicht¹³. Und Jesaja, Friede über ihn, sagte¹⁴: Und unsere Sünden zeugten gegen uns¹⁵.”

¹ Ps. lxxxii. 6.

² Die Übersetzung lautet: أَنَا قُلْتُ أَنْتُمْ أَمْلَاكُ (مَلَائِكَةُ) يَا بَنِي الْعَالِي كُلِّكُمْ. יְהוָה יְהוָה ist also als Vocativ verstanden.

³ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ S. oben.

⁴ Eigentlich: “sowie du sagst,” entsprechend der Citierungsformel des Midrasch דאָס אַמֶר אַמֶר.

⁵ الْعِنَادُ, nomen actionis zu عانَد, mit dessen Participium Saadja hier מִצָּרִי übersetzt (מִצָּרִי אֵיבָב).

⁶ Wiedergabe der Worte: רִיבָא גַם הַשֶּׁמֶן בְּרוּחָם.

⁷ وَلَا عِنَادَ لِلْمَرْءِ إِلَّا نَفْسُهُ. Das scheint eine Sentenz zu sein.

⁸ Gen. xxvi. 21. עָנָד übersetzt unser Autor mit עָנָד, Saadja hat דָּאָר אֵיבָבָר.

⁹ Ps. xxxviii. 21.

¹⁰ Die arabische Übersetzung ist nicht gegeben.

¹¹ Gemeint ist das Leugnen Gottes und seiner Gerechtigkeit.

¹² Hiob xvi. 8.

¹³ جَعَدِي قَبَاوَمَنِي وَأُجَابَ وَشَهِدَ عَلَيَّ فِي وَجْهِي. Saadja hat ebenfalls כַּחֲשֵׁי נִדְחוֹרִי für נִדְחוֹרִי.

¹⁴ Jesaja lix. 12.

¹⁵ خطايانا شهدت علينا. Genau so Saadja.

“Ich will dir nun sagen, was hier unter Zeugniß zu verstehen ist. Denn das Zeugniß bedeutet hier nicht ein körperliches Reden, sondern die Thatsache, dass die Strafe den Sünder trifft, so wie Moses, Friede über ihn, sagt¹: Ich rufe den Himmel und die Erde zu Zeugen an. Nicht dass diese beiden reden, sondern dass, wenn die Israeliten das göttliche Gebot übertraten, der Himmel und die Erde ihnen die Segnungen entzogen: der Himmel die Erhörung des Gebetes behinderte und die Erde ihr Gras und ihre Gewächse verdoren liess, und das war dann ihr Zeugniß. Ebenso ist auch hier² die Thatsache, dass die Strafe den Widerspenstigen und den zur Prüfung Heimgesuchten³ trifft, so verstanden, dass sein Missgeschick gegen ihn Zeugniß ablegt⁴.”

“Nimm den Gedanken, den ich andeute, zur Kenntniß und verkörperliche nicht das Wort Gottes, denn es ist ein hocherhabenes, in Weisheit gesprochenes Wort.”

“Was nun den folgenden Satz betrifft: Der Satan antwortete u. s. w.⁵, so ist das ebenso zu verstehen, wie wenn es von der Weisheit heisst: Der Ewige hat mich besessen am Anfange seines Weges . . .⁶. So wie diese Aussagen den Anschein haben, als ob die Weisheit es wäre, die zu den Menschen spricht, obwohl sie ihrem Wesen nach nicht redebegabt ist, sondern der biblische Autor⁷ in ihrem

¹ Deut. xxx. 19. Mit מַעֲמָדָא (viell. = المسألة, Frage, Gegenstand der Erörterung) ist hier der die Mahnrede Moses' enthaltene Abschnitt Deut. xxix und xxx bezeichnet.

² Nämlich in Jes. lix. 12 und Hiob xvi. 8.

³ الْمُتَمَتِّحِينَ, d. i. Hiob.

⁴ Der arabische Text إِذَا شَاهَدَ بِلَيْتِهِ حَالَهُ ٥ scheint so verstanden werden zu müssen.

⁵ Hiob i. 7.

⁶ Prov. viii. 22. Hier folgen dann noch die anderen der Weisheit in den Mund gelegten Verse, ib. Verse, 23, 24, 30; ferner Verse 15, 16. Dann die abkürzende Formel: وَ سَائِرُ الْقِصَّةِ eig. “und die übrige Erzählung.”

⁷ الْوَكِيلِي, eig. der Fromme (Singular des oben in Anmerkung . . . erwähnten Plurals). Das Wort wird auch von den Gaonen Saadja und Samuel b. Chofei zur Bezeichnung des biblischen Schriftstellers angewendet

Namen redet, ebenso verhält es sich mit dieser Aussage¹. Und wie wenn Jemand sagt: so und so sagt die heilige Schrift, dieses nicht heisst, dass die heilige Schrift redet, sondern vielmehr der das sagt im Namen der heiligen Schrift redet: ebenso ist es der Prophet, der über die Wirkung der Sünde im Sünder berichtet, d. h. nachdem er sie ergründet hat und sich ergibt, dass des Sünders Handlungen es sind, die reden und gegen ihn beweisen, sowie es angegeben ist, dass die Gegnerschaft² antwortete und vor Gott sagte: Ich komme vom Umherstreifen und Umherwandeln auf der Erde³. Der Sinn ist: Ich gehöre zum Zustande der Erdbewohner⁴. Dies beweist, dass die Leute jener Zeit Sünder waren und Hiob zu ihnen gehörte, wenn auch die Einheit Gottes bekennend.”

Unser Anonymus folgt Saadja darin, dass er die Anklagescene im ersten Kapitel des Prologes sich auf der Erde unter Menschen abspielen lässt; aber während Saadja im “Satan” einen menschlichen Gegner, einen Widersacher Hiobs erblickt, findet der Anonymus mit dem Worte “Satan” die Sündhaftigkeit des Menschen, seinen inneren Feind bezeichnet. Diese Auffassung berührt sich mit der Moses Maimuni’s, der in der Deutung des Prologes⁵ den Satan für eine Allegorie der sublunaren Materie, der Quelle der irdischen Übel erklärt und auf den bekannten Ausspruch Simon b. Lakisch’s⁶ hinweist, wonach Satan, böser Trick und Tod aequivalent seien⁷. Während aber Maimuni den ganzen Prolog allegorisch erklärt und in den “Söhnen

(s. mein: *Aus der Schrifterklärung des Abulwaïd*, S. 58, Anm. 1). Hier ist der Verfasser des Buches der Sprüche gemeint.

¹ Nämlich über das Reden des “Satan” in Hiob i. 7.

² Statt *אִלְמַעְמַר* muss im Sinne der Auffassung unseres Autors gelesen werden *אִלְמַעְמַר*. S. oben.

³ *אֲנִי אֶפְלָטָה מִן הַטּוֹף וְהַזֵּהָב בִּי הָאָרֶץ*. Saadja: *אֲנִי אֶפְלָטָה מִן הַטּוֹף וְהַזֵּהָב בִּי הָאָרֶץ*. אלגור ואלסוך פיה.

⁴ Die Sündhaftigkeit, die als Gegnerschaft Hiobs spricht, ist überall zu finden.

⁵ *More*, III, 22.

⁶ *Baba Bathra*, 16 b.

⁷ S. mein: *Die Bibelexegese Moses Maimuni’s*, S. 127.

Gottes" die geistigen Wesen der höhern Welt erblickt, steht unser Autor, trotz seiner Abweichung von Saadja in der Auffassung des "Satan," auf dem Boden des Saadja'schen Rationalismus und erklärt es als Hauptzweck seiner Auffassung, vom Gottesworte die Verkörperlichung fernzuhalten.

Aus dem Hiobkommentare, dem das vorstehende Fragment angehört, glaube ich ein weiteres Stück in einem andern Oxforder Fragmente entdeckt zu haben. Dasselbe findet sich auf zwei Blättern des Cod. 2760 (Fol. 8 und 9) und wird im Kataloge¹ als "Fragment einer arabischen Einleitung zu Hiob" bezeichnet. Hier möge die Übersetzung dieses nach mehr als einer Seite interessanten Fragmentes folgen; das arabische Original ist unten nach dem ersten Fragmente abgedruckt.

[Die ersten zwei Zeilen des Fragmentes sind in der Abschrift unverständlich. Ich beginne die Übersetzung mit der dritten Zeile.]

[8 a] . . . die Menschen in den Missgeschicken, die sie von Seiten ihrer Seele betreffen: in ihren bösen und schlechten Handlungen, was dann die zu ihnen gehörige und gegen sie sich wendende Gegnerschaft², das heisst der "Satan" ist. Nicht dass Gott, sein Lob ist erhaben, einen Satan erschaffen und dass dieser ihn gegen die Menschen aufgereizt habe, um sie zu verderben: Gottes Lob ist über eine solche Vorstellung erhaben. Vielmehr dass jede schlechte und böse Handlung eines jeden Menschen ein zu ihm gehörender und gegen ihn sich wendender Satan ist.

Man muss wissen, dass dieses Buch³ auf die Menschen⁴

¹ Neubauer und Cowley, *Catalogue* . . . (Oxford, 1906), Col. 176. Die Abschrift des Fragmentes verdanke ich Herrn Isaac Last.

² אֱלֵינָא (s. S. 35, Anm. 2). Im Fragmente ist die Schreibung des ם bei kurzem Vocale auch sonst häufig.

³ Das Buch Hiob.

⁴ אֱלֵינָא, dasselbe was אֱלֵינָא im anderen Fragmente (Z. 4 und 34).

überhaupt und nicht auf Hiob allein sich bezieht, ferner dass aus ihm sich eine Erklärung ergibt für manches, was in der heiligen Schrift¹ sich findet und aus der betreffenden Stelle selbst nicht verstanden werden kann.

So z. B. was im Buche Jecheskel gesagt ist², dass wenn irgend ein Gerechter, Frommer, Rechtschaffener sich abkehrt von seiner Gerechtigkeit³, Frömmigkeit und Rechtschaffenheit und etwas Ungerechtes, Schlechtes, Böses begeht, ihm am Tage seiner Ungerechtigkeit seine — ehemalige — Frömmigkeit nicht angerechnet wird, so dass ihm jene um dieser willen verziehen würde. Das ist keineswegs der Fall. Vielmehr wird ihm Vergeltung zu Theil für seine Frömmigkeit, die keine immerwährende, d. h. keine so feste war, dass es keine Abkehr von ihr gab. Wenn ein solcher Mensch nicht ungläubig ist, so wird ihm die Frömmigkeit mit irdischer, sichtbarer Vergeltung vergolten, indem ihm Lohn gewährt wird. Ist es aber ein Ungläubiger, der kein Begehren mehr nach dem hegt, was sich früher in seiner Übung der Frömmigkeit kundgab, so ist dieses ganz von ihm hinweggewälzt worden⁴. Wenn aber⁵ ein Mensch eine Zeit lang das Böse und Schlechte geübt hat und dann bereut und umkehrt und Frömmigkeit übt, die fortan immerwährend ist, so dass er sich von ihr sicher nicht mehr abkehrt, so gebührt ihm als Vergeltung immerwährender Lohn. Es ist jedoch unumgänglich, dass jenes von ihm geübte Böse⁶ durch eine sichtbare Strafe geahndet werde.

Der Beweis hiefür ergibt sich auch aus dem, was in der Thora gesagt ist⁷: „Erkenne, dass der Ewige, dein

¹ מִלְכָּרָא bedeutet hier die ganze heilige Schrift. S. mein: *Aus der Schrifterklärung des Abulwalid*, S. 56.

² Ez. xviii. 14.

³ צִדִּיקוּתָא ist das mit arabischem Possessivsuffixe verbundene hebr. Abstractum zum hebr. Adj. צִדִּיק.

⁴ فَقَدْ حُذِرَ ذَلِكَ عَنْهُ. Über حُذِرَ = حَرَج s. *Lisân al-'Arab*, III, 56, Z. 14.

⁵ Ez. xviii. 27.

⁶ Das Substantiv nach וְלֹךְ ist nicht leserlich.

⁷ Deut. vii. 9.

Gott, der zuverlässige Gott ist, der den Bund und die Gnade denen bewahrt, die ihn lieben und seine Gebote halten bis in tausend Geschlechter." Das geht auf die Leute des immerwährenden Thuns¹, denen immerwährender Lohn gebührt. Was dann folgt²: "und der seinen Hassern in's Angesicht vergilt, um sie zu vernichten, nicht säumt er seinem Hasser, in's Angesicht vergilt er ihm" — so geht das auf die Leute des nicht immerwährenden Thuns³ . . . Nach Massgabe seines Thuns, sei es Frömmigkeit oder Frevelhaftigkeit, wird ihm Vergeltung zu Theil, indem ihm mit sichtbarem Lohn oder mit sichtbarer Strafe vergolten wird.

[8 b] Dieses Buch ist also eine Wurzel für alles, was sich bei den Propheten an Äusserungen findet über die vielen Arten des Aufhörens der göttlichen Wohlthaten, wie da sind: Untergang des Leibes, Wandel des Zustandes von Fülle in Noth, von Ansehen in Erniedrigung und dergleichen, Bedrückungen und Verluste, wie sich das geschrieben findet in der Thora, im Buche Jirmeja und im Buche Jecheskel, im Buche der Zwölf⁴ und in der ganzen heiligen Schrift⁵, den vierundzwanzig Büchern⁶: Alle diese Gegenstände sind dargelegt in dieser Erzählung⁷, und aus ihr ergibt sich deren Erklärung, und sie ist die Wurzel, denn dieses Buch handelt von ihnen in seinem Anfange, seiner Mitte und seinem Ende.

Wir haben bereits den Sinn des "Satan" erläutert, und

¹ D. h. solche, deren Übung des Guten niemals durch eine Abkehr zum Bösen unterbrochen wird.

² Deut. vii. 10. Vgl. Ibn Esra's Commentar zu diesem Verse. Die dort anonym angeführte Meinung scheint die Bachja Ibn Pakuda's zu sein. S. *Herzenspflichten*, IV, 7. Im Commentar zum Deuteronomium (xxxii. 39) citiert Ibn Esra Bachja auch ausdrücklich. S. mein: *Die Bibelezegese der jüdischen Religionsphilosophen des Mittelalters*, S. 77, Anm. 1.

³ Hier folgen einige unleserliche Worte.

⁴ חרי ער statt חרי ערה.

⁵ وفي جميع الكتاب (s. S. 38, Anm. 1).

⁶ ذو سفر.

⁷ Im Inhalte des Hiobbuches.

diese Erläuterung ist annehmbar, nicht unwahrscheinlich für den, der Verstand hat. Wir haben auch die Tendenz dieses Sinnes und den Bericht über das Thun des "Satan" erläutert, mit der Hilfe Gottes. Wir wollen nun die Erzählung von Hiob darlegen. Und zwar ist es zunächst nöthig, dass wir hierin die Erkenntniss dessen anstreben, was uns das Buch des Herrn¹, erhaben ist sein Preis, lehrt und dass wir nicht sündigen gegen die Thaten des Herrn² in dem, was er über seine Diener, die Frommen unter ihnen, kommen lässt, und in Anderem. Denn es giebt nicht Einen unter den Menschen, der mit den verschiedenen Arten der Missgeschicke heimgesucht werde, ohne dass er das wegen irgend eines, in ihm selbst liegenden Grundes verdient hätte. Diese Betrachtung führt uns sogar auf den Fall Elija's, als ihm die Offenbarung wurde³, er möge seine Lenden schürzen⁴, damit er vor Achab, dem Könige Israels einherlaufe; und dabei war Elija Elija und Achab Achab⁵: Ferner der Prophet, der von Jehuda kam⁶ und über Jarobeam prophezeite⁷ seinem Auftrage gemäss und in Vollziehung seiner Sendung. Als ihm dann Jarobeam sagte⁸: Flehe doch zum Ewigen deinem Gotte, flehte der Prophet und sofort wurde die Hand Jarobeams wieder hergestellt⁹.

¹ كتاب الرب. Damit kann die ganze heilige Schrift gemeint sein.

² Durch ihre unrichtige und Gottes Gerechtigkeit bezweifelnde Beurtheilung.

³ I Kön. xviii. 46. 'חיה אל ירד ist mit اوجي اليه übersetzt. Vgl. Abulwalid, Art. (Kitāb-al-ufūl, 274. 30: 'الوحي. bed. 'ירד.

⁴ 'ישם מנחי ist mit ليشمر حقويه wiedergegeben, was eigentlich bedeutet: den Lendenschurz in die Höhe ziehen.

⁵ Elija bedeutet den höchsten Grad der Frömmigkeit, Achab den tiefsten Grad der Frevelhaftigkeit, und dennoch musste auf Gottes Geheiss sich Elija vor Achab so sehr demütigen. Das kann nach der Meinung des Verfassers nur als Strafe für irgend eine Verschuldung Elija's verstanden werden.

⁶ I Kön. xiii. 1.

⁷ 'נבי = אהבה.

⁸ I Kön. xiii. 6.

⁹ 'أبتهل يا هذا الى الله وأبتهل النبي ورجعت حينئذ يد يروعه. Auch Saadja übersetzt 'אחזק ידו . . . Exod. xxxii. 11, mit 'אחזק.

[Die letzten Zeilen von fol. 8 b sind zum Theile unleserlich; es scheint aber auch irgend eine Lücke angenommen werden zu müssen. Aus dem Inhalte dieser Zeilen ist nur der citierte Psalmvers xvi. 10 nebst seiner arabischen Übersetzung¹ deutlich zu entnehmen. Die nächste Seite, fol. 9 a, beginnt inmitten einer auf die Erzählung in Richter xx sich beziehende Erörterung.]

[9 a] . . . wenn der Herr einen Rechtsanspruch gegen sie hatte, sie zu tödten², so durfte den Rechtsanspruch des Herrn nicht ein Solcher vollziehen, gegen den von Seiten des Herrn ebenfalls ein Rechtsanspruch vorhanden war³. So wurde denn das Volk zuerst von denen gereinigt, die sich in seiner eignen Mitte befanden und gegen die der Herr einen Rechtsanspruch hatte; und in jenen drei Niederlagen⁴ wurden nur solche getödtet, die es verdienten.

Wir wissen dies aus der Erzählung über Baal Peor⁵, jene Plage⁶, von der die h. Schrift sagt⁷: Israel schloss sich dem Baal Peor an und es entbrannte der Zorn des Herrn gegen Israel⁸. Die h. Schrift belehrt uns darüber, wie dies geschah und aus welcher Ursache es sich ereig-

1 يا مُجَبِّىَ الله اشنو الشرّ الردا السيّى فانّ الربّ حافظ انفس [الاوليا] من يد الحيين الطالحين يُنَجِّبِهِم. ist mit dem aramäischen und dem arabischen Aequivalente wiedergegeben.

² Gemeint sind die Benjaminiten, die eine todeswürdige Schuld auf sich geladen hatten und dadurch dem göttlichen Urtheil verfallen waren. Als Vollzieher dieses Urtheils zogen die übrigen Stämme gegen sie aus.

³ Gemeint sind die ebenfalls mit Todesschuld Beladenen unter den übrigen Stämmen.

⁴ Nach Richter xx. 21, 25 und 31 (39) fielen im Kampfe gegen Benjamin von den übrigen Stämmen zuerst 22,000, dann 18,000 und zuletzt gegen 30 Mann, zusammen 40,030.

⁵ Num. xxv. 1 ff.

⁶ Zum hebr. אֲלֻמָּסָה setzt der Verfasser noch das arab. Aequivalent الصدمة hinzu. Saadja übersetzt מַסָּה mit وِبَاءٌ, jedoch Num. xiv. 37 mit صدام, Exod. ix. 14 der Plural mit آفَات. Abulwalid giebt weder für das Verbum נָקַח noch für das Substantiv ein arabisches Aequivalent an.

⁷ Num. xxv. 3.

⁸ Die arabische Übersetzung der zweiten Vershälfte lautet : واشتدّ : ראשון נצב אליו עליהם. Saadja hat : غضب الربّ في ישראל.

nete; ferner über die Sache Zimri's, des Sohnes Salu's¹, aus der das hervorging, was Pinchas that, bis er den Zorn vom Volke abwendete, wie es geschrieben ist².

Es könnte Jemand sagen, dass die Plage den Gesunden und den Kranken³ betraf. Aber nachdem die h. Schrift, wo sie im Deuteronomium⁴ es darlegt, sagte: Eure Augen sind es die sahen, was der Herr in Baal Peor gethan, dass jeden Mann, der dem Peor nachging, der Herr aus eurer Mitte ausrottete, belehrt sie uns damit, dass nur der durch Abfall und Widerspenstigkeit Kranke von der Plage betroffen wurde.

So waren auch die 40,030⁵ von denen, gegen die der Herr einen Rechtsanspruch hatte: nachdem diese durch die Ursache, die sich aus der Sache jenes Kebsweibes⁶ ergeben hatte, umkamen, vollzogen den Rechtsanspruch des Herrn diejenigen, gegen die der Herr nicht den Rechtsanspruch, sie zu tödten, hatte⁷. Auch vom Stamme Benjamin blieben nur die Gesunden⁸, an die der Herr keinen Rechtsanspruch hatte, sie zu tödten.

Wir lernen auch, wie sich die Sache verhält, von den

¹ Num. xxv. 6 und 14.

² Ib., Verse 8 und 11.

³ برى وسقيم im übertragenen Sinne so viel als "schuldlos" und "schuldig."

⁴ Deut. iv. 3. Dem Namen des Deuteronomiums (משנה חורר) ist erklärend die andere Bezeichnung desselben (ספר ואלה דברים) beigegeben. Die Übersetzung lautet: **إِنَّ أَعْيُنَكُمْ النَّاظِرَةُ إِنَّا الَّذِي عَمِلَ الرَّبُّ فِي الْمَوْضِعِ الْمَسْقَى بَعْلَ رَيْبِ الْفَاغُورِ ذَلِكَ أَنَّ كُلَّ الْأَسْرِ (المراء 1) الَّذِي يَنْطَلِقُ وَرَاءَ بَعْلَ رَيْبِ الْفَاغُورِ أَنْفَذَهُ الرَّبُّ الْأَهْلَكَ مِنْ وَسْطِكَ**. Merkwürdig ist die Wiedergabe von **אִתָּא** mit **אִתָּא** da sonst diese Accusativpartikel nur in Verbindung mit den Personalsuffixen vorkommt. Unser Autor verwendet sie als Aequivalent von hebr. **אִתָּא**, aram. **אִתָּא**. Neu ist auch die Übersetzung von **פָּעוּר** mit einem Ausdrucke der aus der Arabisierung des hebräischen **פָּעוּר** (فاغور) und **رَيْبِ** (Sklave?) zusammengesetzt ist.

⁵ S. 40, Anm. 4.

⁶ السَّرِيَّة = פילגש, Richter xix. 2. Über die Anwendung dieses arabischen Wortes als Aequivalente von פילגש s. Abulwalid, *Kitāb-al-uṣūl*, 595, 18 ff.

(*Sefer Haschoraschim*, S. 410). Saadja übersetzt פ' mit أمة.

⁷ Nämlich die übrigen Mitglieder des israelitischen Heeres.

⁸ S. 40, Anm. 2.

Zwölftausend, die gegen Midjan geschickt wurden¹, damit sie an den Midjaniten Rache nehmen für das, was sie Israel anthaten in Folge des Rathes, den Bileam andeutete². Sie waren demüthig³, fromm, gerecht und gottesfürchtig⁴, so dass ihnen Sieg und Unversehrtheit gewährt wurde, und sie eroberten und machten Beute, und es kam so, wie es die h. Schrift berichtet. Betrachte, was sie thaten: sie nahmen den Frauen, wie die h. Schrift erzählt, die Schmucksachen, die sie auf sich hatten, [9 b] vom Leibe weg, wie es heisst⁵: Sie sagten zu Moses, Deine Diener musterten die Häupter der Kriegsleute, die mit uns waren, und siehe, nicht einer von uns wird vermisst⁶. Betrachte ferner, gegen wieviel Tausende Menschen sie ausgezogen waren, und wieviele sie tödteten. Dies geschah, weil sie fromm, gut und gottesfürchtig waren, weshalb Gott ihnen Sieg verlieh und ihnen beistand. Da sagten sie⁷: Wir bringen Dir als Opfer des Ewigen ... Die Anführer, das sind die Vorgesetzten, die gesetzt sind über die Tausende des Heeres, die Häupter der Tausende und die Häupter der Hunderte⁷ sagten: Wir möchten darbringen, was wir dort gefunden haben, als Opfer dem Herrn, was jedermann von uns gefunden an goldenen Gegenständen⁸, und zwar um Sühne zu erlangen für unsere

¹ Num. xxxi.

² Num. xxiv. 14; dazu *Sanhedrin*, 105 b; Raschi und Ibn Esra z. St.

³ Eig. "schwach" (صَعَفًا).

⁴ اَيَقِيَاء, st. اَتَقِيَاء wie es unten (9 b, Z. 4), heisst. ⁵ Num. xxxi. 49.

⁶ Die Übersetzung lautet: *إِنَّ عبيدَكَ حَمَلُوا إِتَّا رُوسَ رِجَالِ الْمَلْحَمَةِ الَّذِي فِي إيدينا وإذا لا فقد مِنَّا أحد*. Beachtenswerth ist die Übersetzung von *רָאוּ* mit *רוּס*; Saadja hat *جَمَلَة*. Auch hier ist *רָאוּ* mit *إِتَّا* übersetzt, s. S. 41, Anm. 4.

⁷ *وهاولاء القواد هم الوكلاء الموكلين على الوف للجيش رسي الالوق وريسي*. Es ist die paraphrastische Übersetzung von Vers 48. *ريسا* = *ريسي*. *اليابون* bei Saadja.

⁸ Hier folgt die Aufzählung der in Vers 50 genannten weiblichen Schmuckgegenstände, und zwar zum Theile mit den durch Saadja verwendeten Vokabeln: Unser Autor giebt auch das hebr. Wort nebst der Übersetzung.

Seelen vor dem Herrn. Sie meinten damit: Wenn wir auch schuldlos sind hinsichtlich der That, so sind wir doch nicht schuldlos hinsichtlich des Berührens, des Anblickens und des Denkens, deren wir schuldig wurden, als wir diese Gegenstände ihnen wegnahmen. Wir wollen nicht, dass diese bei uns zum eigenen Gebrauche verbleiben und wir uns dadurch erinnern würden an jenes Anblicken und jenes Berühren und das böse und sündhafte Denken in uns rege würde¹ . . . . Und wenn der Herr uns gnädig ist und uns nicht abweist, so dass wir diese Gegenstände bei uns behalten müssten und sie uns zum Anstosse würden, so bedürfen wir ihrer durchaus nicht, vielmehr bringen wir sie dem Herrn dar, damit wir dadurch Sühne erlangen für unsere Seelen². In diesen dargebrachten Gegenständen liegt auch die Bedeutung, dass sie zur Warnung und Belehrung dienen für die nach ihnen Kommenden, damit diese in ihren Wegen wandeln und begehren, was jene begehrt und meiden, was jene gemieden haben, damit ihnen Unversehrtheit gewährt werde, wie sie jenen gewährt ward und sie den Sieg geniessen, wie jene ihn genossen. So wurde denn dies zum Beispiele und zur Warnung und Belehrung für ihre Kinder, die nach ihnen kommen, damit sie daran sich ein Beispiel nehmen und sich belehren lassen und Erkenntnis gewinnen: wer es begreift und danach handelt, erlangt Heil und Rettung; wer sich hingegen daran nicht kehrt, sich nicht warnen lässt, sich kein Beispiel nimmt und sich nicht belehren lässt, der ist der

(1) קופא לזנאק; אצורה (2) Saadja دملج (groses Armband), ebenso Abulwalid. (2) سوار; צמיר (pers. دستینه, arab. دستينج, kleines Armband); Saadja سوار, ebenso Abulwalid. (3) حلقة تُركية; שבעה (türkischer Ring); Saadja حلقة. Unser Autor hat noch ein weiteres Wort: כרציה (wohl aus خرص, Ring). (4) قُرط; עניל (Ohrgehänge); Saadja (5) حِقَاب; כימו (Zierrösetel); Saadja, Abulwalid ebenso.

¹ Die hier folgenden sieben Wörter verstehe ich nicht.

² Vgl. Raschi und Tobija b. Eliezer zu Num. xxxi. 50.

Unglückliche und Betroffene, und ihm ergeht es, wie jenen 40,030 und wie dem Stamme Benjamin . . .

Die beiden Fragmente gehören offenbar einem und demselben Hiobkommentar an, was nicht nur aus der Erklärung für "Satan," sondern auch aus Einzelheiten im Ausdrucke ersichtlich ist. Besonders charakteristisch ist die Durchführung des Gedankens, dass in solchen Fällen, wo aus der Gesamtheit des Volkes ein Theil durch Gottes Fügung hinweggerafft wird, davon nur solche betroffen werden, die durch ihre eigene Schuld dem göttlichen Urteil verfallen sind. Der Fall Hiob gilt dem Verfasser des Commentars als Musterbeispiel für alle Fälle, in denen einzelne Fromme verborgene Schuld durch scheinbar der Gerechtigkeit Gottes widersprechende Leiden büßen. — Auf sprachliche Einzelheiten habe ich bereits in den Anmerkungen ¹ aufmerksam gemacht. Interessant sind die Specimina wörtlicher von Saadja abweichender Bibelübersetzung. Über die Zeit, in welcher dieser Hiobkommentar entstanden sein mag, gestatte ich mir keine Vermuthung.

W. BACHER.

¹ S. oben Statt **بين يدى** (vor) schreibt unser Autor in einem Worte **בין**.

TEXTE.

A. Zu Hiob i. 6-7 (Aus MS. Bodl., No. 125).

ולבעצתם פי הוא אלמעני קאל תם אנבר אן כאן ללקום מוצע ינתמעון פיה ויום
 מזמע מתל עיד ויום קדם לקו' ויהי היום ולם יקול וכאן דאת יום פיכון מן
 סאיר אלאימם ודל' בקו' יום אנהא קצה ארציה לא סמאווה לאן אצמא יעלם
 אלליל ואלנהאר אהל אלארץ כאן בתפציל אלנדרין ואלכוואב, ומענאה יום עיד
 5 ומזמע כאן להם ינתמע תלאמיד אללה עז ונל ללאנתצאב אמאם אלר' ובני תלאמיד
 מתל בני הנביאים כדלך הנא אלמתעלמין טרק אלר' אעני טרק שראיעה ודלך
 אנה וגרנא היה אללפט'ה פי כל מוצע תדל' עלי אלכאן ואלכוואן כקול משה ע' אלס'
 בנים אתם לח' אלהיכם אוליא אתם ללה ומ' בני בכורי ישראל כאצתי ומענאה
 אן כמא תקדם אללב ללולד באמור אלתקדם כדאך תקדם אלרב עלי אוליהא
 10 ומ' קו' אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם אנא קלת אתם אמלאך יא
 בני אלעאל כלכם, ויבאו בני האלהים אוליא אללה בין ידיה ואן איוב דבר
 בינהם פונד לה ענאדא כמא תקול ואן אלענאד פי וסטהם אעני אלענאד
 לאיוב ולא ענאד ללמר אלא נפסה פממא ינב אן תעלם אן לפטה שטן לם
 תכרג מן אלענאד כק' פי קצה יצחק ויקרא שמה שטנה ואסמהא ענאד לאן
 15 ענאדוה פיהא אלפלסמינין ואיצא כק' דוד ישטנוני תחת רדפי טוב.
 פמענאד אלאנסאן ומנאצבה סו עמלה וגחודה כק' ויקם בי כחשו בפני יענה
 יקול אן גחודי קאומני ואנאב ושהד על' פי וגוה, וקאל ישעיה על' אלס'
 וחטאתינו ענתה בנו ואן כטאיאנא שהדת עלינא, ואכברך מא מעני אלשהאדה
 פי דלך לאן אלשהאדה פי דלך [ליס ב]נטק נסמאני ואצמא הו וולול אלעקאב
 20 באלכאטי כק' משה על' אלס' פי אכר אלמסלה אצי אשהד אלסמא ואלארץ
 לא אנהמא ינטקא אלא אן מתי כאלפו אלאמר מנעת אלסמא ואלארץ
 אלברכאת וחנבת אלסמא אנאבה אלדעא מנהם ואנפת אלארץ כלאהא
 ואנבאתהא פכאן דלך אדא שהאדתהמא. כדלך
 ההנא חלול אלעקאב באלעאצי או אלממתחן הו אדא שאהד בליתה חאלה
 25 בה, פאפהם אלמעני אלדי אומית אליה ולא תתנעם כלאם אללה פאנה כלאם
 עלוי שריף מקול באלחכמה, ואמא קולה ויען השטן וג' הדיא מ' קו' ען אלחכמה
 ה' קנני ראשית דרכו מעולם נסכתי מראש באין תהומות חוללתי ואהיה אצלו אמון
 בי מלכים ימלוכו בי שרים ישורו וסאיר אלקצה פכמא אן היה אלקצין מראיה
 למן כאן אלחכמה הי אלקאילה להם וליס גוהרהא דו נטק ואצמא אלולי הו
 30 אלמעבר ענהא כדלך היה אלקצה וכמא יקול אלקאיל קאל אלכתאב כדי וכדי

לא אף אלכתאב ינטק ואנמא הו אלקאיל אלנאטק ענה כדלך אלנבי הו אלמכבר
 ען פעל אלעציאן באלעאצי יעני אנה אדא מא פחץ ענה פאעמאלה הי אלתי
 תנטק ותחתה עליה כמא דכר אף אלמעאנר אנאב וקאל בין ידי אללה
 אנני אקבלת מן אלטוף ואלדהאב פי אלארץ מענאה אנני מן שאן
 35 אהל אלארץ ידל עלי אף אהל דלך אלעצר כאנו ענאה וכאן אויב מנהם
 באלתוחיד :

B. Aus der Einleitung zu einem Hiobcommentare (Aus MS.
 Bodl., No. 2760).

אכבר מן דלך . . . . .
 . . . . .
 אלעיבאר פי אלמצאוב אלתי תחל בהם מן קבל אנפסהם פי אפעאלהם
 אלרדא ואלסיי אלדי דלך הו אלעינאר לה[ם] ועליהם הו אלשטן לא
 5 אף אללה גל תנאה כלק שיטאן פאגראה באלנאם ליהלבהם גל תנא
 אללה ען דלך וכל פעל כל אנסאן אלרדא ואלסיי הו שטן לה ועליה(ם)
 וקר ינבני אן נעלם אף הדא אלכתאב הו עלי אהל אלעאלם לא
 עלי אויב וחדה. ואן מנה איצא שרח מא פי אלכתאב מא למ
 יתביין מן תם פמן ההנא יתביין דלך אלאן מתל מא קיל פי
 10 יחזקאל אן איי צדיק צאלח ערל רגע ען צדיקותה וצלחה
 ועדלה ועמל גזור ורדא וסיי פליס ידכר לה צלחה פי יום טלאחה
 ליכון ינתפר לה הדא בהדא. פליס דלך כדלך. בל ינזא
 בצלחה אלדי למ יכון פעלה איאה מכלד איי תאבת עליה לא רגעא מנה
 פאן כאן גיר כאפר פינזא באלצלחה גזא דניאיי טאהר מן אלחואב
 15 ואן כאן כאפר לים הו ראנב פי שי מן דלך אלדי קר תקדם
 בפעלה מן אלטאעיה פקר חדרג דלך ענה(ם). ואן כאן אנסאן
 קר עמל אלרדא ואלסיי זמאן תם תאב ורגע ועמל צלחה מכלד גיר
 ראנע ענה פלה גזא דלך תואב מכלד. ולא בד מן אכד דלך
 אל. . . עליה בעקאב טאהר פברהאן דלך איצא מן קולה פי
 20 אלחוראיה וידעת כי יי אלהיך הוא האלהים האל הנאמן שומר הברית וגו'
 הדא לאצחאב אלפעל אלמכלד להם אלחואב אלמכלד וקולה
 ומשלם לשנאיו על פניו וגו' הדא לאצחאב אלפעל אלגיר מכלד דלך מן
 . . . . . עלי קר דלך ינזא מן דלך עלי קר פעלה
 צלחה כאן או טלאח פינזא באלחואב אלטאהר ואלעקאב אלטאהר

Fol. 8 b.

פהדיא אלכתאב אלן הו אצל לכל מא גא עלי אלסן אלנביא מן
 אלנכבאר ען כתורה אצנאף וואל אלנעם מן תלף אלנאסאד ותנייר
 אלחאלאת מן ריכא אלי שד'ה מן עיו אלי הול ואשבאה דלך ואלוצאיע
 ואלכסאראת, דלך עלי מא מכתוב פי אלתוראה ופי ירמיה ופי יחזקאל
 5 ופי תרי עשרה ופי גמיע אלכתאב כד ספרא פכל תלך אלמעאני
 מביינה פי הדה אלקצה ומנהא שרחחא והי אלאצל לאן הדא
 אלכתאב פיהא אלה ווסטה ואכרה, פקד בייננא מא מעני שטן
 וביאן דלך קריב גיר בעיד למן עקל, וביננא ען גרין מענאה
 וקצה פעלה דלך בעון אלה פלנדכר אלן קצה אויב פדלך אנה
 10 קד ינבני לנא אן נקצר פי דלך קצר מא עלמנא כתאב אלרב גל
 תנאה ולא נכטי עלי אפעאל אלרב באלדי ינזלה בעיבאדה
 אלצאלחין מנהם וגיר דלך פאן מא מן אלנאס אחד בלי במעני מן
 מעאני אלבלואיאית אילא למעני מעה אסתחף דלך חתי יבלג
 בנא אלמאר פי דלך אלי אליהו עינדמא אוחי אליה לישמיר
 15 חקויה ליחצר בינדי אחאב מלך ישראל, ואן פי דלך אחאב אחאב
 ואליהו אליהו ואיצא אלנבי גא מן יהודה ואתנבא עלי
 ירבעם במא קיל לה ואנפד אלרסאלה ועינד מא
 קאל ירבעם חל נא את פני י"י אלהיך אבתהל יא הודא אללה
 . . . . . ואבתהל אלנבי ורגעת חנינך יד ירבעם פקאם . . . . .
 20 אלקול אלרי נובי בה אהבו י"י שנאו רע יא מחב' אללה
 אשנו אלש' אלרדא אלס' פאן אלרב חאפט אנפס [אלאוליא]
 מן יד אלחייבין אלטאלחין ינניהם אבראר והם דלך אלנבי
 . . . . . בעינה קאלת . . . . .
 . . . . .

Fol. 9 a.

לקבל אן קד כאן לאלרב עליהם חף אן יקתלהם פלם ינון [אן] יאכד חק
 אלרב מן לאלרב עליה חק חתי נקית אלקום מן אלדין כאנו פיהם
 וכאן לאלרב עליהם חק ולם יקתל פי תלך אלוקעאת אלהאלאתה
 אילא מסתחף לדלך, ונעלם דלך מן קצה בעל פעור תלך אלמגפה
 5 אלצרמה אלדי קאל [פיהא] ויצמד ישראל בבעל פעור ויחר אף י"י בישראל
 ואשת' נצב אלרב פי ישראל וקד עלמנא אלכתאב כיף כאן דלך
 ומן איי סבב צאר דלך ואיצא מא כאן מן אמר זמרי אבן סלוא

חתי כאן מן אמר פינחס מא כאן אלי אן רד' אלנצב ען אלקום דלך
 כמא מכתוב. פללקאיל אן יקול אן קד וקעת אלצדמ' בברי וסקים
 10 פלמא אד' צאר אלי משנה תורה וחו ספר אלה הדברים בין דלך
 וקאל עיניכם הרואות אן אעינכם אלנאטרה' איא אלדי עמל אלרב פי
 אלמוצע אלמסמא בעל רביב אלפאגור דלך אן כל אלמאר אלדי
 ינטלק ורא בעל רביב אלפאגור אנפדה אלרב אלאהך מן וסטך
 פאעלמנא בולך אנה לם יקע אילא סקים מן טנא ועצא וכדא
 15 אלארבעין אלף ואלתליתין הם ממן כאן לאלרב עליהם חק פלמא
 נפדו בולך אלסבב אלדי תסבב מן אמר תלך אלסורה' אכד' חנינד
 חק אלרב מן לם יכון לאלרב עליה חק אן יקתל. ואלדי בקי איצא
 מן סבט בנימין לם יבקא אילא אבריא מן לים עליה חק אלרב
 אן יקתל. . ונתעלם כיף דלך מן אלאתנעשר אלף אלדי
 20 וזנה בהם [פי] מדין לינתקמו מן אלמדיניין מא פעלו ביסראיל
 בתלך אלמשורה' אלתי אשאר בהא בלעם וכאנו צעפא צלחא
 אבראר אייקיא פרוקו אלטפר ואלסלאמה' ופתחו אלפתח וגנמו
 ונא(ו) דלך עלי מא דכר אלכתאב. ואנטר מא דא פעלו אנהם כמא
 דכר אלכתאב שלהו אלנסי אלחלי אלדי כאן עליהם לקולה

Fol. 9 b.

ויאמרו אל משה עבדיך נשאו את ראש וג' וקאלו למוסי אן עבדיך
 חצלו איא רוס רגאל אלמלחמה אלדי פי אידינא ואדיא מא פקד
 מנא אחד. ואנטר אלי כם אלף מן אלנאס צארו וכם קתלו. דלך עינד
 מא כאנו צלחא אכיאר אתקיא פתח אללת עלי איריהם ונצרהם
 5 פקאלו ונקרב את קרבאן י"י והאולאי אלקואר הם אלזוכלא אלמוזכלין עלי
 אלוף אלגיש ריסי אלאלוף וריסי אלמאיאוי קאלו אנא נתב' אן
 נקרב מא וגדנא מן דלך קרבאן לאלרב מא וגד אלמאר מנא מן
 אניה דהב מתל קופאי כנאק אצעדה וצמיד סואר דסתיננה
 טבעת חלקה' תורכיה' כרציה עגיל קורט וכמוז חקאב דלך
 10 לינכפר עלי אנפאכנא בינידי אלרב אעני פי דלך אן ואן כנא קד ברינא
 מן אלפעל פאנא לם נברא מן אלמס' ואלנטר ואלפכר דלך עינד
 מא גזענא דלך מנהם פמא נריד אן יכון דלך עינדנא ללאנהאג
 פיכון נדכר דלך אלמנטר ודלך אלמס' פיכון יחרך מנא אלפכר
 אלסוי אלרדי פיכון מא כפא מא כאן מן אלאול ואן אלרב תפצל' עלינא

15 ולם יואכדנא חתי נריד נתכד הדיא עינדנא פיכון חינוי לנא
 למכשול מא לנא פי דלך חאגה בל נקדב דלך בינדי אלרב לנכפר
 בה עלי אנפסנא. ואיצא אלמעני פי דלך אן יכון דלך מנדר
 ומעלם למן גא מן בעדהם אן יסלך מסלכהם וירגב פימא רגבו
 ויזהר פימא זהדו ליעטא אלסלאמה כמא אעטוה[א] וידווק אלטפר
 20 כמא דווקו פכאן דלך תאדיב ואנדאר ותעלים ות. . . למן
 יני מן בעדהם מן אוולאדהם פיכון פי דלך יתאדבו. . . ויתעלמו
 ויתפדמו פמן פטן אלי דלך ופעל סלם וננא וגיר דלך ממן לם
 ילתפת אלי דלך ולם ינתדר ולא תאדב ולא תעלם פהו אלשקי אללקי
 כדלך דלך כאלארבעין אלף ואלחלאחין וכסבט בנימין אלדי.